

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 22 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Paweł Bartczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie L. L.

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 22 października 2025 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 26 lutego 2025 r., sygn. akt IV Ka 1052/24

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Kaliszu

z dnia 19 lipca 2024 r., sygn. akt II K 1289/22,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

2. zarządza zwrot wniesionej opłaty od kasacji.

Jerzy Grubba Kazimierz Klugiewicz Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Kaliszu z dnia 19 lipca 2024 r., sygn. II K 1289/22, L. L. został uznany za winnego przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 2 lat tytułem próby, a nadto zobowiązano oskarżonego do wykonania w terminie 10 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku wskazanych tam nakazów zapłaty.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 26 lutego 2025 r., sygn. IV Ka 1052/24, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację w tej sprawie wniósł obrońca L. L., zaskarżając wyrok Sądu odwoławczego w całości i zarzucając mu:

„nienależytą obsadę sądu, tj. istnienie bezwzględneho powodu odwoławczego z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., polegającą na braku bezstronności i niezawisłości sędziego biorącego udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a to SSO X. Y., który został powołany na urząd sędziego w tym sądzie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 08 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), przy czym wadliwość procesu powoływania ww. sędziego prowadzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.”

W oparciu o ten zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

W toku rozprawy kasacyjnej Prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o przeprowadzenie badania niezawisłości i bezstronności sądu, w składzie którego zasiadał sędzia X. Y..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna, a w sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., związana z zasiadaniem w składzie Sądu odwoławczego sędziego X. Y.. Stwierdzenie to było podstawą uchylenia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu i przekazania przedmiotowej sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Rozpocząć należy od wskazania, że zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem Sądu Najwyższego z samego faktu, iż w składzie orzekającym zasiada sędzia sądu powszechnego powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), nie wynika jeszcze wadliwość wydanego przez ten sąd orzeczenia. Jak bowiem podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale trzech połączonych Izb z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Powołane orzeczenie Sądu Najwyższego ma moc zasady prawnej i wiąże wszystkie orzekające składy Sądu Najwyższego. Wprawdzie podejmując próbę podważenia zakresu jego związania niekiedy podnosi się błędny argument wskazujący na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61. Słusznym jest jednak w tym zakresie odwołanie się do utrwalonego w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiska, że wskazane orzeczenie Trybunału, wykraczające jaskrawo poza katalog wiążących orzeczeń sądu konstytucyjnego wskazanych w art. 188 ust. 1 Konstytucji, nie uzyskało mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia, nie może uchylić uchwały trzech

połączonych Izb Sądu Najwyższego, ani przesądzić o jej obowiązywaniu. W konsekwencji stanowić on może jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego Trybunału Konstytucyjnego (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i KO 80/21; por. także m.in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/23; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21).

Stanowisko zawarte w uchwale BSA I-4110-1/2020 znajduje swoje potwierdzenie w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, I KZP 2/22, z dnia 2 czerwca 2022 r., w której Sąd Najwyższy uznał, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1, a „w wyniku zmian ustawowych, dokonanych ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, organ ten przestał spełniać cechy organu konstytucyjnego, co uchyliło domniemanie spełnienia przez osoby powołane przez Prezydenta RP z rekomendacji takiej Krajowej Rady Sądownictwa na stanowisko sędziego kryteriów niezawisłości i bezstronności. Bezpośrednie uzależnienie od władzy politycznej decyzji podejmowanych w procedurze nominacji sędziowskich, uzasadniło przekonanie, że o nominacjach tych mogą decydować względy pozamerytoryczne” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2022 r., II KK 206/21).

W konsekwencji trafnie przyjęto w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od 17 stycznia 2018 r., należy ustalać *in concreto*.

Przechodząc do przeprowadzenia testu niezależności i bezstronności sądu w kontekście ewentualnego zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., należy mieć na względzie stopniowalność kryteriów doboru do sądów różnego rzędu, gdyż surowsze są wymagania w stosunku do sędziów ubiegających się o awans do sądów, które znajdują się wyżej w strukturze

sądownictwa. Ocena w ramach testu niezawisłości konkretnego sędziego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21, czy z dnia 30 maja 2023 r., II KK 23/22) uwzględniać musi okoliczności takie m.in. jak: 1) równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości; 2) utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury; 3) negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów; 4) porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów, to, czy kandydat w ogóle miał kontrkandydata do awansu, czy też był jedyną osobą, która wzięła udział w danym konkursie; 5) przyjmowanie stanowisk funkcyjnych w sądzie dyscyplinarnym zbieżne w czasie z uzyskaniem awansu na stanowisko wyższe sędziowskie; 6) fakt uzyskania nominacji na stanowiska funkcyjne pozostające w dyskrecjonalnej kompetencji władzy politycznej; 7) wykonywanie określonych zadań lub funkcji na podstawie arbitralnych decyzji władzy politycznej, co obejmuje również tzw. delegacje ministerialne, dodatkowe zatrudnienie w jednostkach bezpośrednio podporządkowanych władzy politycznej; 8) charakter sprawy, do której rozstrzygnięcia ukształtowano dany skład sądu; 9) działalność publiczna i wypowiedzi danego sędziego, wykraczające poza gwarantowane przez Konstytucję ramy udziału w debacie publicznej, a wskazujące na zaangażowanie w realizację określonych celów politycznych władzy wykonawczej; 10) składanie podpisu na listach poparcia dla kandydatów do niekonstytucyjnie ukształtowanej KRS.

Podkreślić należy równocześnie, na co wskazał uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z 13 sierpnia 2025 r., IV KK 134/25 „że kadencyjna aktywność tych organów władzy wykonawczej, w tym przede wszystkim Ministra Sprawiedliwości, które m.in. w latach 2017-2023 podejmowały intensywne, wykraczające poza konstytucyjne ramy trójpodziału władzy, działania zmierzające do podporządkowania swojej woli sądów i orzekających w nich sędziów, została już zakończona. Jednak ryzyko takich zachowań i naruszenia trójpodziału władzy nie ustało, a założyć należy z ostrożności, że w dającej się przewidzieć przyszłości nie zniknie. Równocześnie, z punktu widzenia wymiaru sprawiedliwości, sprawowanego przez sądy jako jednego z trzech organów władzy w państwie, koniecznym jest i wymaganym nieprzerwane stanie na

straży przestrzegania sędziowskiej bezstronności i niezależności. Obowiązek ten jest tym ważniejszy do realizacji, że smutną spuścizną lat walki władzy wykonawczej z niezależnymi od nich sądami jest obniżający się etos sędziego. Tymczasem niewzruszonym obowiązkiem sędziego jest być niezależnym, zaś każdy dowód braku tej niezależności, podległości wobec władzy politycznej, sprzyjania podporządkowania sądów interesom innych podmiotów, musi być szczególnie wnikliwie badany i oceniany. Co jednak nie mniej ważne, z punktu widzenia jednostki, która w sądzie realizuje swoje konstytucyjne prawo do rozpoznania sprawy przed sądem niezależnym, bezstronnym i niezawisłym (art. 45 ust. 1 Konstytucji) nakaz zapewnienia tego standardu nie traci nigdy na aktualności. Każdy uczestnik postępowania i każdy zewnętrzny obiektywny obserwator winien mieć pewność oraz przekonanie, że sprawa rozpoznana będzie niezależnie od oczekiwań polityków, woli przedstawicieli organów władzy wykonawczej, ustawodawczej, a nawet także sędowniczej. Dodać należy przy tym, że utrata niezależności przez sędziego, ujawnienie podległości wobec władzy wykonawczej w zamian za awanse zawodowe, nominacje, stanowiska, czy wykazana współpraca przy dekonstrukcji niezawisłości sądownictwa nie mają w istocie charakteru jednorazowego, lecz podważają w ujęciu szerszym zaufanie do konkretnego sędziego w wykonywaniu przez niego funkcji arbitra, jako podmiotu bezstronnego i niezależnego. Wszystkie powyższe powody wskazują na konieczność kontynuowania także obecnie szczególnie dbałej kontroli standardów bezstronności, wyznaczonych uchwałą 3 połączonych Izb SN w 2020 r., BSA I-4110-1/2020.”

W odniesieniu do konkretnego sędziego tj. sędziego X. Y. stwierdzenie naruszenia standardu sądu bezstronnego i niezawisłego wynika łącznie z następujących okoliczności:

1. sędzia X. Y. z dniem 1 sierpnia 2012 r. powołany został przez Prezesa Sadu Apelacyjnego w [...] na funkcję Prezesa Sądu Rejonowego w K., a w związku z likwidacją w/w Sądu z dniem 31 grudnia 2012 r. został odwołany z funkcji Prezesa i przeniesiony z dniem 1 stycznia 2013 r. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w O. oraz powołany z dniem 2 stycznia 2013 r. na funkcję przewodniczącego VIII Zamiejscowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w siedzibą w K.;

2. z dniem 1 stycznia 2015 r. sędzia X. Y. został przeniesiony przez Ministra Sprawiedliwości Cezarego Grabarczyka na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w K., zaś z dniem 15 stycznia 2015 r. powołany przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] na funkcję Prezesa w/w Sądu Rejonowego na okres 4 lat;
3. w dniu 26 lipca 2018 r. sędzia X. Y. złożył oświadczenie, w którym: 1) zrzekł się pełnienia funkcji Prezesa Sądu Rejonowego w K., b) wyraził zgodę na pełnienie funkcji Prezesa Sądu Okręgowo w K.1; 3) wyraził zgodę na pełnienie obowiązków sędziego w Sądzie Okręgowym w K.1 od 1 września 2018 r. na czas nieokreślony;
4. w dniu 26 lipca 2018 r. decyzją podsekretarza stanu Łukasza Piebiaka sędzia X. Y. został odwołany z dniem 10 sierpnia 2018 r. z funkcji Prezesa Sądu Rejonowego w K.;
5. w tym samym dniu Minister Sprawiedliwości Zbigniew Ziobro powołał SSR X. Y. z dniem 11 sierpnia 2018 r. na funkcję Prezesa Sądu Okręgowego w K.1; sędzia X. Y., pozostając sędzią sądu rejonowego przyjął funkcję prezesa sądu wyższej instancji, a jego zgoda i wyznaczenie nastąpiły nie tylko z pominięciem faktu, że był sędzią sądu niższej instancji, a zatem nie posiadał wymaganych kwalifikacji do zasiadania w Sądzie, w którym podjął się funkcji Prezesa, ale co więcej nastąpiło to z pominięciem wszystkich sędziów Sądu Okręgowego w K.1, z których każdy, poza statusem sędziego sądu tego szczebla, odznaczał się stażem zawodowym, doświadczeniem orzecznictwem i doświadczeniem organizacyjnym większym niż SSR X. Y., a mimo to Minister Sprawiedliwości obdarzył szczególnym zaufaniem właśnie w/w sędziego, pochodzącego z jednego z kilku sądów rejonowych należących do właściwości Sądu Okręgowego w K.1. Oceniając te okoliczności należy mieć na względzie również i to, że zajmowanie stanowiska prezesa sądu okręgowego przez sędziego sądu rejonowego, a więc w sądzie wyższej instancji niż własne stanowisko sędziowskie, nie było zgodne z tradycyjnie ukształtowanym i powszechnie akceptowanym w sądownictwie sposobem funkcjonowania sądów powszechnych, lecz wprowadzone zostało jako rozwiązanie nowe i dotąd niespotykane (zmiana art. 24 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2017 r., poz. 1452, art. 1, obowiązująca od 12 sierpnia 2017 r.). Stanowiło ono w istocie jeden z kluczowych elementów reformy sądownictwa, zmierzającej do podporządkowania sądów woli politycznej, wobec której sprzeciw wyrażała

zdecydowana większość sędziów sądów powszechnych, dążących do ochrony niezawisłości i niezależności sędziowskiej, a zatem obsadzenie funkcji prezesów sądów przez osoby do których władza polityczna mogła mieć zaufanie, choćby nie spełniali oni dotychczasowych wymogów ze względu na orzekanie w niższych instancjach było kluczowe;

6. również w tym samym dniu, tj. 26 lipca 2018 r. podsekretarz stanu Łukasz Piebiak delegował SSR X. Y., sędziego Sądu Rejonowego w K. do Sądu Okręgowego w K.1 „od dnia 1 września 2018 r. na czas pełnienia funkcji Prezesa tego Sądu”, a sędzia X. Y. delegację tak oznaczoną przyjął, pełniąc przez pewien czas funkcję Prezesa Sądu Okręgowego w K.1 jako sędzia orzekający w sądzie rejonowym (11 sierpnia -31 sierpnia 2018 r.), a następnie godząc się na delegację do sądu wyższej instancji związaną wprost czasowo wyłącznie z pełnioną funkcją w Sądzie Okręgowym w K.1, a zatem należącą także do wyłącznej i dyskrecyjnej decyzji Ministra Sprawiedliwości. Ta ostatnia okoliczność w orzecznictwie Sądu Najwyższego oceniana jest jako równoznaczna z nadmiernym uzależnieniem sędziego od dyskrecyjnych i niezależnych od merytorycznych podstaw decyzji organów władzy politycznej – Ministra Sprawiedliwości, oznaczających w konsekwencji wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. (zob. wyroki z: dnia 25 maja 2021 r., IV KK 70/21; dnia 6 lipca 2021 r., IV KK 295/21; dnia 21 lipca 2021 r., II KK 208/20; dnia 25 sierpnia 2021 r., IV KK 152/21; dnia 2 września 2021 r., V KS 24/21; dnia 9 września 2021 r., IV KK 384/21; dnia 16 września 2021 r., IV KK 256/21; dnia 28 października 2021 r., II KO 18/21; dnia 7 grudnia 2021 r., V KK 536/21; dnia 8 grudnia 2021 r., IV KK 133/20, dnia 26 stycznia 2022 r., V KK 101/21; dnia 23 lutego 2022 r., II KO 96/22);

7. sędzia X. Y. złożył 2 października 2010 r., w związku z obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 sierpnia 2018 r., zgłoszenie swojej kandydatury na stanowisko sędziego w Sądzie Okręgowym w K.1, w toku postępowania sędzia wizytator Sądu Apelacyjnego w [...] SSA X.1 Y.1 wskazał, że „Sędzia X. Y. jest dobrym kandydatem”, co także istotne Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów Apelacji [...] uchwałą z 3 grudnia 2018 r. odroczyło opiniowanie kandydatur na stanowiska sędziowskie, lecz sędzia X. Y. z udziału w konkursie się nie wycofał, zaś Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o

zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw w sposób niezgodny z wymogami wskazanymi w Konstytucji i po przerwaniu kadencji prawidłowo działającej KRS pozytywnie zaopiniowała tę kandydaturę i inną przedstawioną kandydatkę, albowiem w konkursie startowało dwoje sędziów na dwa wolne stanowiska w Sądzie Okręgowym w K.1;

8. 24 maja 2019 r. sędzia X. Y. został powołany na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w K.1, a decyzją z 29 lipca 2019 r. Minister Sprawiedliwości Zbigniew Ziobro przyznał w/w sędziemu nowy dodatek funkcyjny z zastosowaniem mnożnika 0,6 podstawy wynagrodzenia zasadniczego sędziego;

9. w procedurze wyboru członków drugiej kadencji wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa w 2022 r. sędzia X. Y. złożył podpis na liście poparcia dla kandydującego do KRS Łukasza Piebiaka, który nie pełnił już wówczas funkcji podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości lecz sędziego Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego w Warszawie.

Wskazanej powyżej fakty i okoliczności w sposób jednoznaczny przesądzają, że dla zewnętrznego odbiorcy, awans zawodowy sędziego X. Y. pozostaje w bezpośrednim i oczywistym związku z akceptacją zmian w sądownictwie dokonywanych dla jego podporządkowania władzy wykonawczej. Szczególne zaufanie wyrażone jest w sposób oczywisty w powierzeniu przez Ministra Sprawiedliwości i przyjmowaniu funkcji prezesa w Sądzie wyższej instancji niż własne powołanie sędziowskie, z pominięciem wszystkich sędziów Sądu wyższej instancji, a nadto połączone z przyjęciem delegacji do tego Sądu na okres pełnienia tej funkcji i niemal niezwłoczny udział w konkursie na wolne stanowisko w tym Sądzie z poparciem KRS. Związek ten potwierdzony jest wreszcie faktem podpisania listy poparcia dla sędziego kandydującego do KRS wyłanianej w jawnie niekonstytucyjnej procedurze przez polityków zmierzających w ramach tzw. reformy wymiaru sprawiedliwości do podporządkowania sądów i sędziów woli politycznej wyrażanej przez ówczesnego Ministra Sprawiedliwości oraz zaliczeniem do grona tych sędziów, którzy uzyskując konkretne korzyści zawodowe lub osobiste kierunek tych zmian akceptowali i wspierali. Udzielanie poparcia kandydatom i członkom KRS daje też podstawy do twierdzenia, że w/w sędzia niewątpliwie aprobował zmiany w wymiarze

sprawiedliwości, których celem było podporządkowanie sądownictwa władzy wykonawczej.

Zaistnienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależycie obsadzonego sądu na etapie postępowania odwoławczego skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd odwoławczy powinien mieć na uwadze należytość obsady Sądu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

Jerzy Grubba Kazimierz Klugiewicz Paweł Wiliński

[r.g.]

[a.ł.]